

Нові знахідки комарів-дзвінців (Diptera, Chironomidae) з Харківської області

В. О. Баранов

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
біологічний факультет
Володимирська 64
Київ, 01017 Україна.

E-mail: baranowiktor@gmail.com

Baranov V. A. New Records of the Non-Biting Midges (Diptera, Chironomidae) from Kharkivska Region. Summary. Two species of chironomid midges, *Diamesa tonsa* (Walker, 1856) and *Micropsectra attenuata* Reiss, 1969, are recorded for the first time from Ukraine based on adult specimens reared from pupae and larvae.

Keywords: Diptera, Chironomidae, non-biting midges, larvae, pupae, imago, first record, Ukraine, Kharkiv.

Баранов В. О. Нові знахідки комарів-дзвінців (Diptera, Chironomidae) з Харківської області. Резюме. Вперше у фауні України відмічені два види комарів-дзвінців: *Diamesa tonsa* (Walker, 1856) і *Micropsectra attenuata* Reiss, 1969. Імаго були отримані шляхом виведення з лялечок і личинок.

Ключові слова: Diptera, Chironomidae, комари-дзвінці, личинки, лялечки, імаго, перша знахідка, Україна, Харків.

Баранов В. А. Новые находки комаров-звонцов (Diptera, Chironomidae) из Харьковской области. Резюме. Впервые в фауне Украины отмечены два вида комаров-звонцов: *Diamesa tonsa* (Walker, 1856) и *Micropsectra attenuata* Reiss, 1969. Имаго были получены путем выведения из куколок и личинок.

Ключевые слова: Diptera, Chironomidae, комары-звонцы, личинки, куколки, имаго, первая находка, Украина, Харьков.

Вступ

Комарі-дзвінці (Diptera, Chironomidae) в Україні є вивченими переважно на преімагінальних стадіях як важливий компонент харчової бази промислових риб (Фадєєв, 1929; Поліщук, 1964, 1974; Поліщук та Гарасевич, 1986; Афанасьєв, 2001), проте імаго досі лишуються вивченими недостатньо, через що відомості про видове різноманіття хірономід є значно заниженими (Панкратова, 1970). Преімагінальні стадії комарів-дзвінців часто не мають ознак для точної ідентифікації і можуть бути визначені у багатьох випадках тільки до груп видів (Панкратова, 1983). Так, база даних Fauna Europaea (Sæther, 2010) наводить для України 95 видів, а В. Д. Романенко (2004) — 120 видів, у той час як очікувана кількість для України, на думку В. Я. Панкратової (1983) коливається в межах 300–400 видів.

Завдяки виведенню імаго з лялечок та личинок 4-го віку автору вдалося знайти два види, раніше невідомі з України. Матеріал зберігається в Українському науково-дослідному інституті екологічних проблем (УкрНДІЕП), м. Харків.

Назви комарів-дзвінців наведено за Каталогом палеарктичних двокрилих (Ashe & Cranston, 1990)

Diamesa tonsa (Walker, 1856)

Харків: Саржин яр, 50°01'36"N 36°13'51"E, 28.09.2010, 1 ♀; 2 лялечки, 7 личинок (Баранов).

Поширення: Російська Федерація (Кольський півострів, Ленінградська обл.), ФРГ, Австрія, Болгарія, Німеччина, Чехія, Франція, Велика Британія, Греція, Італія, Ірландія, Норвегія, Польща, Румунія, Швеція. (Панкратова, 1970; Ashe & Cranston, 1990).

Примітка: літореофіли, у холодних струмках (Панкратова, 1970).

Micropsectra attenuata Reiss, 1969.

Харків: Саржин яр, 50°01'36"N 36°13'51"E, 28.09.2010, 1 ♂; 1 ♀, 1 лялечка, 1 личинка (Баранов).

Поширення: Німеччина, Франція, Данія, Велика Британія. (Панкратова, 1983, Ashe & Cranston, 1990).

Примітка: у текучих водах, на водній рослинності (Панкратова, 1970).

Подяки

Автор висловлює щирі подяку д. б. н В. А Корнєєву (Інститут зоології НАН України, Київ) за слушні поради і допомогу у підборі літератури, а також к. б. н. О. Г. Васенку (УкрНДІЕП, Харків) — за підтримку та надання можливості користуватися лабораторним обладнанням.

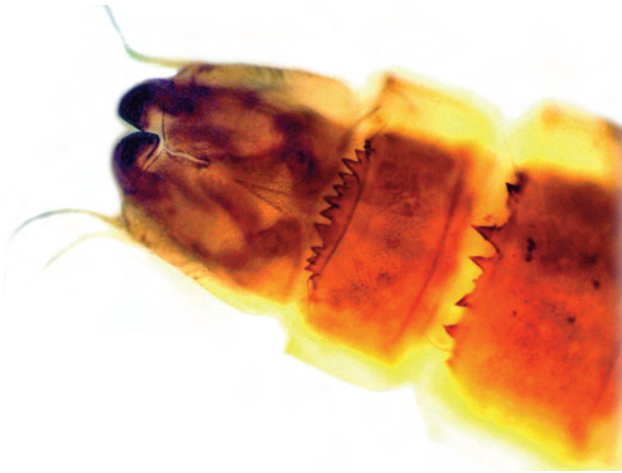

Рис. 1. *Diamesa tonsa* (Walker, 1856), лялечка:
анальні лопаті та тергіти 7–8.

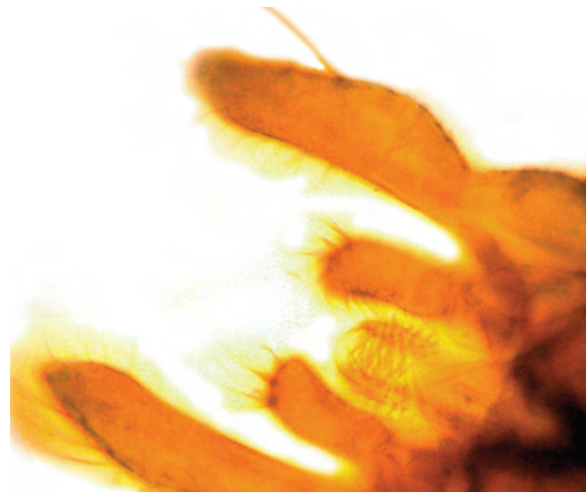

Рис. 2. *Micropsectra attenuata* Reiss, 1969, самець:
вальви та придатки гонококсита.

Література

- Афанасьев С. А. 2006. Структура біотичних угруповань та оцінка екологічного статусу річок басейну Тиси. Академвидав, Київ, 1–106.
- Панкратова В. Я. 1970. Личинки и куколки подсемейства *Orthocladiinae* фауны СССР (Diptera, Chironomidae = Tendipedidae). Наука, Ленинград, 1–344. (Определители по фауне СССР, издаваемые Зоологическим институтом АН СССР; Вып. 102.)
- Панкратова В. Я. 1983. Личинки и куколки подсемейства *Chironominae* фауны СССР (Diptera, Chironomidae = Tendipedidae). Наука, Ленинград, 1–296. (Определители по фауне СССР, издаваемые Зоологическим институтом АН СССР; Вып. 134.)
- Полішук В. В. 1974. Гідрофауна пониззя Дунаю в межах України. Наукова думка, Київ, 1–421.
- Полішук В. В. та Гарасевич І. Г. 1986. Біогеографічні аспекти вивчення водоїм басейну Дунаю в межах СРСР. Наукова думка, Київ, 1–272.
- Полішук В. В. 1964. Донне тваринне населення Десни і його зміни під впливом забруднень. Десна в межах України. Наукова думка, Київ, 102–125.
- Романенко В. Д. 2004. Основи гідроекології. Генеза, Київ, 1–696.
- Фадеев Н. Н. 1929. Каталог животных, найденных в бассейне р. Донца за период работ с 1917 по 1927 гг. Сборник трудов ХГВ, Харьков, 1–186.
- Ashe P. & Cranston P. S. 1991. Family Chironomidae. 113–355. Soos, A. & L. Papp. Catalogue of Palaearctic Diptera. Volume 2. Psychodidae–Chironomidae. Elsevier Science Publishers, Amsterdam, 1–499.
- Langton P. H. 1991. A key to pupal exuviae of West Palaearctic Chironomidae. Privately published from 5, Kylebeg Avenue, Coleraine, BT52 1JN, N. Ireland, 1–386.
- Sæther O. A. & Spies M. 2010. Fauna Europaea: Chironomidae. In: de Jong H., ed. Fauna Europaea: Diptera Nematocera. Fauna Europaea, version 2.2, <http://www.faunaeur.org>. Assigned 26.11.2010.